

Tentamenboekje

Rechten | Universiteit Utrecht

2026 - 2027

UURE-610-394 | €9,95

Tentamengericht | Overzichtelijke structuur

Sinds 1994 | Beoordeeld met een 8,2

| Slim
Academy

1 maand lang *gratis* samenvattingen ontvangen?

Maak het studeren makkelijker, nu de 1ste maand gratis bij het afsluiten van een jaarabonnement!

De voordelen:

- Beschikbaar op papier en/of digitaal.
- **Goedkoper** dan het bestellen van pakketten of losse producten.
- Voeg **oefenvragen en flashcards** toe voor de goedkoopste prijs.
- Altijd en overal leren met de onze app.
- De **meest complete studiehulp** als eerst beschikbaar voor abonnees!
- Je hoeft je het hele jaar geen zorgen te maken over je materialen.

Hoe werkt het:

- 🌐 Ga naar www.SlimAcademy.nl
- 🔍 Zoek jouw studie in ons keuzemenu
- ⊕ Voeg het abonnement toe aan je winkel mandje
- 🏷️ Voer de code '**SLIMSTART**' in om de eerste maand gratis te krijgen

Slim
Academy

Welkom bij Slim Academy!

Voor je ligt het **tentamenboekje** van het vak **Grondslagen van Recht**, dat je volgt in blok 1 van het eerste jaar van de bachelor rechten aan de Universiteit Utrecht.

Door de literatuur en hoorcolleges te bundelen, kunnen wij ervoor zorgen dat je het materiaal voor vakken die **met deeltentamens werken** op tijd thuis ontvangt. In Deel 1 wordt alle stof voor het deeltentamen behandeld, in Deel 2 vind je de stof voor het eindtentamen terug. Zo blijf je altijd goed voorbereid! Voor een optimale voorbereiding op je tentamen raden we je aan gebruik te maken van ons volledige aanbod. Voor dit vak zijn de onderstaande producten beschikbaar.

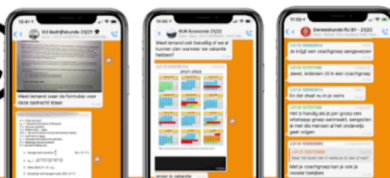
Product	Inhoud	Content	Versies
Samenvatting Deel 1	Bevat zowel de literatuur als hoorcolleges. De literatuur bestaat uit alle opgegeven tentamenstof. De hoorcolleges zijn gebaseerd op de belangrijkste punten die de professor heeft behandeld.	Week 1 t/m 4	✓ App ✓ Papier
Samenvatting Deel 2	Bevat zowel de literatuur als hoorcolleges. De literatuur bestaat uit alle opgegeven tentamenstof. De hoorcolleges zijn gebaseerd op de belangrijkste punten die de professor heeft behandeld.	Week 5 t/m 8	✓ App ✓ Papier
Oefenvragen	Interactief oefenen in de leeromgeving. Zo kun je nagaan of je de stof volledig beheerst en weet je beter wat je kunt verwachten op het tentamen.	• 8 sets; • 250+ vragen	✓ App
Flashcards	Kaarten die je helpen om definities, schema's en kernbegrippen snel te herhalen, zodat je op een actieve manier leert en de stof sneller en beter onthoudt.	• 8 sets; • 150+ kaarten	✓ App

Contact

Heb je vragen over ons aanbod, de levering van je samenvattingen of iets anders? Neem gerust contact met ons op via **06 81 60 19 60** of stuur een e-mail naar **klantenservice@slimacademy.nl**.

JOIN DE WHATSAPP GROEP

- ✓ Chat met jouw mede-studenten
- ✓ Stel al jouw (studie)vragen aan onze studie-experts
- ✓ Krijg extra oefenvragen om jouw kennis te testen
- ✓ Krijg gratis voorbeeldsamenvattingen

Deze samenvatting is alleen voor persoonlijk gebruik en mag niet worden gekopieerd of verspreid. De tekst is opgesteld naar eigen inzicht van de auteur en bedoeld als ondersteuning bij het studeren. Raadpleeg altijd de originele bronnen.

Digitale en papieren updates

Bij Slim Academy ontvang je **iedere week een digitale update van de samenvatting**. Aan het begin van het blok zijn nog niet alle lessen geweest, daarom vullen wij de samenvatting wekelijks aan zodra onze auteurs de nieuwste lesstof hebben gevolgd. Zo blijft de inhoud **actueel, betrouwbaar en van hoge kwaliteit**. Je hoeft dus niet te wachten tot het einde van het blok: elke week komt er een nieuw deel beschikbaar. In het onderstaande overzicht zie je **wanneer welke stof digitaal beschikbaar is**. Later in het blok bundelen we alle wekelijkse updates tot één overzichtelijke, **papieren samenvatting**.

Stof		Datum
Week 1 t/m 3	Alle besproken literatuur, hoorcolleges en werkgroepen van week 1 tot en met 3	5-10-2026
Week 4	Alle besproken literatuur, hoorcolleges en werkgroepen van week 4 tot en met 6.	19-10-2026
Week 5 & 6	Alle besproken literatuur, hoorcolleges en werkgroepen van week 5 en 6.	
Week 7	Alle besproken literatuur, hoorcolleges en werkgroepen van week 7.	

We wensen je veel succes met studeren en het behalen van je tentamens!

Team Slim Academy

Inhoudsopgave

Welkom bij Slim Academy!	1
Digitale en papieren updates	2
Inhoudsopgave	3
Week 1. De beginselen van de democratische rechtsstaat	4
Week 2. Wat is recht? De casus van de grotverkenners	13
Week 3. Recht en regels	21
Week 5: Jurisprudentieanalyse	32
Week 6. Recht, rechtsbronnen en beginselen	38

Week 1. De beginselen van de democratische rechtsstaat

Introductie

Dit deel van het tentamenboekje bevat de belangrijkste informatie uit de leerstof, beknopt weergegeven en aangevuld met handige tentamentips. De inhoud is gebaseerd op de volgende literatuur, hoorcolleges en werkgroepen:

- C.A.J.M. Kortmann & P.P.T. Bovend'Eert e.a., *Constitutioneel recht*, Deventer: Wolters Kluwer 2021 (8ste druk), Hoofdstuk 1 en Hoofdstuk 4 (§4.4);
- Hoorcollege 1: *Beginselen van de democratische rechtsstaat*;
- Werkgroep 1: *De beginselen van de democratische rechtsstaat*.

Hoofdstuk 1: Het staatsrecht

Kern van het leerstuk

Het recht regelt de maatschappelijke orde en kent verschillende fundamentele tweedelingen. Binnen het publiekrecht normeert het staatsrecht de inrichting en organisatie van de staat en bakent het de bevoegdheden af tussen overheidsorganen onderling en tussen overheid en burger.

Uitleg en grondslagen

Het rechtssysteem wordt traditioneel opgesplitst via twee hoofdassen:

- het privaatrecht, dat de horizontale verhoudingen tussen burgers en rechtspersonen onderling regelt;
- het publiekrecht, dat de verticale gezagsverhouding tussen de overheid en de burger normeert en uiteenvalt in het staats- en bestuursrecht enerzijds en het strafrecht anderzijds;
- het materiële recht, dat inhoudelijke normen, rechten en verplichtingen omvat;
- het formele recht, dat procedureregels geeft ter effectuering en handhaving van het materiële recht.

In het staatsrecht staan uitsluitend relaties centraal waarbij de staat als zodanig betrokken is. Dit recht betreft altijd positief recht: geldend recht dat door overheidsorganen is vastgesteld of gesanctioneerd.

Het handelen van de overheid kan worden onderverdeeld in:

- feitelijk handelen, zoals de feitelijke aanleg van een verkeersweg;
- rechtshandelingen, gericht op een rechtsgevolg, welke privaatrechtelijk van aard kunnen zijn (zoals het huren van een kantoorpand) dan wel publiekrechtelijk.

Publiekrechtelijke rechtshandelingen bestaan doorgaans uit eenzijdige besluiten die burgers direct binden, al bestaan er tevens tweezijdige varianten. De belangrijkste verschijningsvormen van deze besluiten zijn:

- algemeen verbindende voorschriften (avv);
- beschikkingen gericht op een individueel geval of persoon;
- beleidsregels;
- plannen.

De bevoegdheid tot eenzijdig bindend optreden vloeit voort uit een praktische noodzaak: vitale maatschappelijke taken zoals defensie, infrastructuur en handhaving van de openbare orde kunnen individuele burgers niet zelfstandig organiseren. Naarmate maatschappelijke vraagstukken omstredener zijn, is een orgaan vereist dat een integrale en evenwichtige belangenafweging maakt met waarborging van minderheidsbelangen. Deze centrale rol ligt bij de formele wetgever: de regering en de Staten-Generaal gezamenlijk.

Tentamentip: Let goed op de kwalificatie van overheidshandelen in een casus. Vraag je altijd eerst af: is er sprake van een feitelijke handeling of van een rechtshandeling? Bepaal bij een rechtshandeling direct of deze privaatrechtelijk dan wel publiekrechtelijk (eenzijdig bindend besluit) van aard is.

Aanvaardbaarheid en depersonalisatie van overheidsgezag

Een overheidsbesluit moet maatschappelijk aanvaardbaar zijn. Dit vereist dat ingrijpende maatregelen die de gehele gemeenschap binden in beginsel worden gedragen door een meerderheid van de volksvertegenwoordiging, waarbij de formele totstandkomingsprocedure van art. 81 Grondwet (Gw) strikt in acht wordt genomen. De aanvaardbaarheid van het overheidsgezag vormt daarmee de kern van het constitutionele recht.

Historisch gezien is het overheidsgezag gedepersonaliseerd. Waar macht vroeger verbonden was aan de natuurlijke persoon van de heerser, is vanaf de zestiende eeuw de overheidsfunctie verzakelijkt tot een ambt. Een ambt kenmerkt zich door:

- duurzame en wettelijk welomschreven taken;
- toegekende bevoegdheden die aan het ambt verbonden blijven, ongeacht wie het bekleedt;
- een vaste organisatorische inrichting.

De staat: definitie en constitutieve elementen

Een staat is een door het recht geordend complex van verschillende ambten die in een juridische verhouding staan tot elkaar en tot de burgers. Daarnaast kenmerkt de staat zich door externe onafhankelijkheid ten opzichte van andere soevereine entiteiten.

Volgens het constitutionele recht kent een staat vier constitutieve elementen:

- een bevolking, bestaande uit een groep personen;
- een territorium, oftewel een geografisch afgebakend grondgebied waarop die bevolking leeft;
- een effectief gezag, waarbij de overheid feitelijk en onafhankelijk het gezag over de bevolking uitoefent;
- het vermogen om externe betrekkingen aan te gaan met andere staten.

Deze criteria zijn cumulatief. Ontbreekt één van deze elementen, dan is naar staatsrechtelijke maatstaven geen sprake van een volwaardige staat.

Tabel 1: De vier constitutieve elementen van een staat

Constitutief element	Juridische betekenis en vereiste
Bevolking	Een coherente groep personen die aan het gezag van de staat is onderworpen;
Territorium	Een nauwkeurig geografisch afgebakend grondgebied;
Effectief gezag	Een gevestigde overheid die feitelijk en daadwerkelijk de orde en rechtshandhaving handhaaft;
Externe betrekkingen	De juridische en feitelijke capaciteit om zelfstandig relaties met andere staten te onderhouden.

Bron: Slim Academy.

Een staat kan tenietgaan wanneer deze uiteenvalt in meerdere kleine staten, fuseert met een andere staat, of opgaat in een geheel nieuwe entiteit.

Verhouding staatsrecht tot bestuursrecht

Het bestuursrecht wordt gekwalificeerd als afgeleid, secundair recht dat voortvloeit uit het staatsrecht. Waar het staatsrecht de institutionele structuur, de ambten en de primaire bevoegdheidsverdeling vastlegt, normeert het bestuursrecht de concrete uitoefening van die bestuursbevoegdheden jegens burgers.

Tentamentip: Wordt gevraagd of een bepaalde entiteit als staat kwalificeert? Pas altijd de vier constitutieve criteria puntsgewijs en cumulatief toe. Vergeet daarbij niet expliciet te toetsen op 'effectief gezag'.

Hoofdstuk 4 (§4.4) en Hoorcollege 1: De rechtsstaat

Kern van het leerstuk

De rechtsstaatgedachte stelt grenzen aan de macht en het optreden van de overheid. Daarmee beschermt de rechtsstaat de individuele vrijheid van burgers tegen willekeur en machtsmisbruik door overheidsorganen.

Uitleg: Typologieën van staten

Het concept van de rechtsstaat laat zich scherp contrasteren met twee historische en theoretische tegenhangers:

- de politiestaat: een negentiende-eeuws staatsmodel waarin de overheid bevoegdheden naar eigen goeddunken en zonder vooraf vastgelegde regels kan uitoefenen;
- de totalitaire staat: een staatsvorm waarin geen enkele grens bestaat aan overheidsinterventie en de overheid het gehele maatschappelijke en individuele leven opeist en reguleert.

Functies van het staatsrecht

Binnen de rechtsstaat vervult het staatsrecht vier wezenlijke functies:

- constitueren: het oprichten en in het leven roepen van overheidsambten en -organen;
- attribueren: het toekennen van oorspronkelijke bevoegdheden aan die geconstitueerde organen;
- reguleren: het stellen van grenzen, voorwaarden en procedures voor de uitoefening van bevoegdheden, waardoor een evenwichtige samenwerking gewaarborgd is;
- legitimeren: het bewerkstelligen van acceptatie en vertrouwen van burgers ten aanzien van het uitgeoefende overheidsgezag.